

TEMP

TIDSSKRIFT FOR HISTORIE

HESTEHANDEL

EFTERLYST

BONDESTAND

LIMFJORDSTANGEN

DRAMATIKER

ØSTGRØNLAND

NYHEDSMEDIER

HEKSE

NEKROLOG

NIELS FINN CHRISTIANSEN, 1937-2023

Lars K. Christensen

Niels Finn Christiansen var præstesøn fra Langeland. Som ung kom han til København, hvor han tilbragte en del af sin skoletid på den fra Hans Scherfigs roman *Det forsømte forår* så herostratisk berømte Metropolitanskole. I 1961 lod Niels Finn sig indskrive på Københavns Universitet som historiestuderende.

Her blev han en aktiv del af den politiske venstredrejning og opgøret med universitetets stivnede former, som fandt sted i de følgende år. Niels Finn var fra studietidens begyndelse aktiv i Studentersamfundet og senere i bevægelsen mod USA's krig i Vietnam. I 1967 var han med til at danne partiet Venstresocialisterne, som han imidlertid forlod igen i 1973 i forbindelse med et af de utallige fraktionslagsmål, som prægede partiet i de år.

Sideløbende med det politiske engagement fandt Niels Finn tid til ikke alene at passe sit historiestudium, men til at passe det godt. Så godt, at han i 1965 modtog universitetets guldmedalje for sin afhandling om Socialdemokratiets idéudvikling 1890-1940. Netop arbejderbevægelsens historie skulle blive en kerne i Niels Finns virke som historiker. I 1970 var han blandt stifterne af Selskabet for Arbejderbevægelsens Historie, SFAH, som han bidrog aktivt til næsten helt frem til sin død.

I 1972 blev Niels Finn lektor på Institut for Historie ved Københavns Universitet. Sammen med andre yngre undervisere og studerende var han med til at stifte Kritiske Historikere, der skulle blive et væsentligt forum for den fagkritik, som var under udvikling. Bortset fra en grundlæggende bekendelse til et marxistisk historiesyn var foreningens aktive medlemmer dog uenige om meget og meget. Niels Finn har i et tilbageblik beskrevet foreningens praksis som "meget diffus". Ikke desto mindre var foreningen, indtil den sygnede hen midt i 1980'erne, med til at inspirere en generation eller to af historikere, hvoraf flere kom til at sætte præg på faget.

Efterhånden udvidede Niels Finn sin forskning fra den tidlige arbejderbevægelse og dens idéhistorie til et bredt felt af emner inden for arbejderhistorien og det 19. og 20. århundredes historie generelt. Bredden resulterede i, at han i 1988 fik til opgave at skrive om 1920'erne i Gyldendals *Danmarks historie* bind 7 (hvortil også Karl Christian Lammers og Henrik S. Nissen bidrog) og i 1990 hele bind 12 af Gyldendals og Politikens *Danmarkshistorie* om 1900-1925.

I anmeldelsen af førstnævnte i *Historisk Tidsskrift* fandt historikeren og politologen Erik Rasmussen anledning til at fremhæve en sætning i Niels Finns afsnit: "Den borgerlige families adskillelse mellem produktion og reproduktion blev i det store og hele opretholdt efter 1. verdenskrig". Formuleringen var, bemærkede Rasmussen sarkastisk, vist mest "en reverens for en vis læremester". Men Niels Finns inspiration fra

marxismen kom nu ikke så meget til udtryk i enkelte begreber som i hele hans generelle tilgang. Han lagde ikke skjul på, at han ikke var videre begejstret for marxismen i dens mest strukturalistiske aftapning, hvor det handlende menneske nærmest forsvinder ud af historien. Derimod var han i høj grad inspireret af den engelske kulturmarxisme, repræsenteret ved blandt andre E.P. Thompson og Eric Hobsbawm. Også stilistisk ligger mange af hans fremstillinger i tråd med den bredt fortællende, men fagligt velfunderede stil, som kendetegner den bedste, engelske historieskrivning. Førnævnte anmelder måtte da også vedgå, at bindet var velskrevet og fri for "munketysk", og at Niels Finn trods sine marxistiske tilbøjeligheder viste "proportionssans" og "evne til at se noget karakteristisk i mangfoldigheden".

Blandt Niels Finns inspirationskilder var også Raphael Samuel, som han havde personlig kontakt med, og kredsen omkring *History Workshop*. Ligesom dem var han i hele sin karriere optaget af at formidle historien, særligt arbejderbevægelsens historie, til de mennesker, den handlede om. Og interessen var gensidig. Han var en efterspurgt forfatter, når fagbevægelsen skulle bruge tekster om sin egen historie.

I 1982 skrev Niels Finn, sammen med Ib Bondebjerg, et oplæg til etablering af et tværfagligt Center for Arbejderkulturstudier. Forslaget fandt opbakning i Det Humanistiske Fakultetsråd, og centeret blev til virkelighed året efter. Hermed var der etableret et lille, men levende forskningscenter, som Niels Finn skulle komme til at stå i spidsen for i de næste 25 år. Den faste stab var lille. Med i en længere årrække var folkloristen Karsten Biering og litteraten og kulturhistorikeren Morten Thing. Hvad centeret savnede i størrelse, havde det i netværk og kontakter inden for beslægtede fag, og gennem årene var det hjemsted for mange kandidatstuderende samt ph.d.- og forskningsrådsstipendiater. I forbindelse med en omorganisering af fakultet blev Center for Arbejderkulturstudier organisatorisk knyttet til Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab. Derfor skiftede Niels Finn arbejdsplads til dette institut. Her var han også institutleder 2001-2007. Det var ikke en post, han nødvendigvis påtog sig med stor begejstring, men ud fra den opfattelse, at når man gik ind for princippet om en demokratisk valgt ledelse, så måtte man også selv stille op, når der var behov for det. Ironisk nok blev han den sidst valgte leder af sit institut, inden den borgerlige regering fik afskaffet medarbejderdemokratiet på universiteterne.

I 1999 blev Niels Finn dr.phil. på sin biografi om Hartvig Frisch. Hermed bidrog han til den rehabilitering af biografien som faghistorisk genre, der allerede var i fuld gang. Man kunne måske have forventet, at Niels Finn med tiden ville få et professorat på KU, men sådan skulle det ikke være. I 2008 gik han på pension, og institutlederen på Nordiske Studier og Sprogvidenskab valgte at bruge anledningen til at nedlægge Center for Arbejderkulturstudier på trods af protester fra en bred kreds af historikere.

Niels Finn fortsatte imidlertid ufortrødent sit virke, selv om han nu formelt var blevet emeritus. I 2010 blev han adjungeret professor ved SDU, hvor han sammen med blandt andre Jørn Henrik Petersen og Klaus Petersen var med til både at redigere og skrive væsentlige bidrag til det monumentale værk *Dansk Velfærdshistorie*, bd. 1-7.

Min egen historie med Niels Finn begyndte i begyndelsen af 1980'erne, da jeg som nybagt historiestuderende læste hans bind 1 af *Socialismens historie*. Det gik op for

mig, at her var en historiker med imponerende viden og overblik, og der var et engagement, jeg kunne identificere mig med. Så da jeg et par år senere skiftede fra Aarhus Universitet til Københavns Universitet, tænkte jeg derfor som noget af det første, at ham der Niels Finn måtte jeg hellere tage et kursus hos.

Hvis jeg som utålmodig og ung venstrefløjsfløs havde forventet at møde en person, der talte i revolutionære paroler og hævdede stemmen i patos, så blev jeg skuffet. For det første var Niels Finns undervisning, ligesom han skrev: bestemt ikke uden humor, men først og fremmest nøgtern, båret af respekt for emnet, sans for nuancer og for historiens modsætninger. Eller som Marx ville sige det: historiens dialektik. For det andet så hævdede Niels Finn uhyre sjældent stemmen – selv om det kunne ske.

Da Niels Finn fyldte 75, kaldte Hans Hertel ham i *Politiken* for ”en af fædrelandets roligste historikere”. Jeg vil kalde ham et af de rareste mennesker, jeg har kendt. Også over for en flyvsk studerende. Det var med god grund, at han var en meget populær specialevejleder.

Da jeg selv skulle skrive speciale, var jeg da heller ikke i tvivl om, at han skulle være min vejleder. Det sagde han heldigvis ja til. Det gik meget godt, og det må Niels Finn også have ment, for han havde en stor finger med i spillet, da jeg senere var så heldig at få et ph.d.-stipendium på Center for Arbejderkulturstudier. I al den tid, hvor Niels Finn var min speciale- og ph.d.-vejleder, følte jeg først og fremmest, at jeg som ung i faget blev taget med ind i de faglige diskussioner, som Niels Finn selv var en del af. Flere gange var jeg med som ’føl’ til faglige konferencer.

Efter ph.d.-tiden mødtes vi jævnligt i faglige sammenhænge, ofte i regi af SFAH, hvor vi et par gange planlagde konferencer sammen. I de senere år traf jeg imidlertid kun Niels Finn med lange mellemrum, en gang eller to om året. Han var altid venlig, opmærksom og skarpt tænkende. Men det var også tydeligt, at han fysisk ikke var på toppen, og at han efterhånden desværre var temmelig gangbesværet. Derfor var jeg også ekstra glad og en lille smule benovet, da han gjorde sig den anstrengelse at møde frem til mit disputatsforsvar tidligere i år. Da jeg selv var til Niels Finns disputatsforsvar i 1999, var det vist første gang, jeg overværede et. Nu var det på en måde, som om ringen var sluttet, og jeg blev mindet om, hvor stor betydning Niels Finn havde haft for mig som et akademisk og menneskeligt forbillede. Heldigvis vidste jeg ikke, at det var sidste gang, vi skulle ses.

Niels Finn havde en stor kærlighed til skotsk whisky. Til mit disputatsforsvar havde han en god flaske med til mig. Nu vil jeg ta’ et ordentligt glas af den, sidde og stirre lidt ud i vintermørket, og jeg vil mindes en usædvanligt dygtig historiker og et usædvanligt rart menneske.

LARS K. CHRISTENSEN
museumsinspektør og seniorforsker, dr.phil.
ROMU
larskc@romu.dk